

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 6 Sayı: 28 Volume: 6 Issue: 28

Güz 2013 Fall 2013

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

AVRUPA BİRLİĞİ VİZYONUyla İKİDİLLİK, ÇOKDİLLİLİK VE EĞİTİMİ
BILINGUALISM, PLURILINGUALISME AND ITS EDUCATION IN THE VISION OF THE
EUROPEAN UNION

Tilda SAYDI*

Öz

Günümüzde çok rastlanan ikidillik ve çokdillilik kavramlarının, Avrupa Birliği'nin metinlerinde sıkça bulunduğu görülür. İkidillilik ve çokdillilik, yabancı dillerin ve yerel dillerin eğitim-öğretimiyle, toplumların kültürleriyle yakından ilgilidir. Avrupa Birliği, üyelerinin ve üye adaylarının, birbirlerinin dillerini bilmelerini önemsemekte, bu konuda eğitim-öğretimi destekleyici politikalar sergilemektedir. Bunlardan bazıları, lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarının ülkemizde ve tüm Avrupa'da yaygınlaşması, Avrupa Komisyonun yayınladığı Diller İçin Avrupa Ortak Referans Çerçevesindeki dil öğrenim düzeyleri ve öğretim yaklaşımlarının uygulanmasıdır. Araştırmamız, *ikidillilik* ve *çokdillilik* terimlerinin tanımlarını ele almakta, toplumsal ve siyasi açıdan ifade edebilecekleri olguları tarihsel örneklemelerle sunmaktadır. Çokdillilik bağlamında, ülkelerarası dolaşımın kolaylaşmasını sağlamak amacıyla, Avrupa Birliği'nin, yabancı dillerin eğitim-öğretimine bakışı ve çokdilliliğin kültürlerarası uyum geliştirilmesindeki rolü irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çokdillilik, Avrupa Birliği, Yabancı Dil ve Kültür Eğitim-Öğretimi, Dil Politikası.

Abstract

Bilingualism and plurilingualism are closely related to teaching and learning of foreign and local languages and to the cultures of the societies the languages belong to. The European Union attaches importance to the knowledge and use of the languages of the member and candidate countries. That's why the Union follows supportive policies in the subject of teaching and learning foreign languages. Some of these policies include, in our country and all over Europe, the activities such as the spread of the academic exchange programs of university students and teachers. Also, The European Framework of Common Reference for Languages is published by the European Commission. In the field of teaching and learning foreign languages, learning levels and teaching approaches according to the reference book, are (mostly) applied in our country as well as in Europe. In that sense, this article is presenting in the first part, related definitions of the terms of bilingualism and plurilingualism together with their semantical derivatives. This part expresses the social and political concepts reflected by the terms, with historical exemplifications. In the second part, in the context of plurilingualism and multilingualism, the European Union's approach for the teaching and learning of foreign languages and the role of the plurilingualism in creating cultural adaptation between countries are analysed.

Keywords: Plurilingualism, European Union, Foreign Language and Culture Teaching, Language Politics.

* Yrd. Doç. Dr. Adnan Menderes Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü.

1- İkidillilik

1.1 Tanımlar : İki Dil Bilen ve Konuşan Birey

Birey bazında ele alınırsa, ikidillilik çokdilliliğin en basit şekli olarak kabul edilebilir ve tekdilli (yâni bir tek dili konuşan insan) olmaktan çok daha değişik bir olgu olarak karşımıza çıkar. Birey bazında ikidilli olmak, iki dilde düşünmek ve konuşmak, iki dilde kendini yazılı dilde ifade edebilmektir. Bu anlamdaki ideal tanımında, ikidilli birey her iki dilin kültürüyle bütünleşmiş olur. Ancak, iki dilli bireylerin, ideal tanımın dışında, bu dilleri bilme ve kullanabilme becerilerinde düzeyel farklılıklar olabilir. Örneğin, bireyin, iki dilden birinde sözlü konuşma ve anlama ile yazılı anlama ve anlatımı çok iyi durumda iken, diğer dilde sözlü ve yazılı anlama becerisi iyi, sözlü ifade ve yazılı anlatımı zayıf durumda bulunabilir. İşte bu nedenle, Avrupa Birliği'ne bağlı olan Avrupa Komisyonu'nun Diller için Avrupa Ortak Referans Çerçevesi adlı yazılı başvuru kaynağı ekindeki portfolyoda bir de Avrupa Dil Pasaportu bulunmaktadır. Defter şeklindeki bu kitapçıkta, birey tarafından doldurulmak üzere bazı bilgi alanları vardır: bireyin kullandığı diller ve bunları bilme düzeyleri, kaynakları ve belgelenmiş ise belgeleri ile birlikte bunların güncel durumlarını gösteren ayrıntılı açıklamalar. Günlük yaşantımızdan örnek vermek gerekirse : Aile yapısı (Türk-Fransız, Türk-Alman evliliği evliliği vb) veya ebeveynlerden birinin anadili nedeniyle, yaşadığı evde iki dil konuşularak büyümüş olan bir birey, yaşadığı ve eğitim aldığı ülkenin diline ve ebeveyninin konuştuğu dile aynı anda ve aynı düzeyde veya çeşitli düzeylerde hakim olabilir. Bilimle uğraşanlar, özellikle de çalışma alanı yabancı dil olan bilim insanları, kendi ana dilleri dışında, bir veya daha fazla dili, çeşitli düzeylerde konuşup bilebilirler. İş hayatı, bireysel merak veya özel nedenlerle, birey ana dili dışında bir veya daha çok dilin öğrenimine yatırım yapabilir. Bu dilleri, hem kendi ülkesinde hem de o dillerin konuşulduğu ülkelerde öğrenip pekiştirebilir. Böylelikle, sürekli bir kullanım içerisinde, bu dilde veya dillerde çeşitli düzeylerde uzmanlık geliştirebilir. Buna göre, Avrupa Komisyonu yayınlarında ikidillilik, kendi anadili dışında, *öteki birey* ve *öteki toplumun dilini* de bilme ve ona değer verme anlamı taşımaktadır¹ (Pádraig Ó Riagáin ve Georges Lüdi, 2003).

İki dilliliğin bu örneklerinde, bireyin içinde bulunduğu durum, yaşadığı toplumdan bağımsız olarak, bireysel bir nitelik taşır. Birey, edinmiş olduğu bu dil becerilerinden ne zaman, nasıl ve hangi durumlarda yararlanacağına kendi gereksinimleri çerçevesinde karar verir. Buna karşılık, topluluklar ve toplumlarda iki dillilik olayı karmaşık bir konu olup, devletlerin dil politikalarında yer alan veya almayan bir durumdur; yer almadığı durumlarda bile, tekdillilik deyimi ile, yine de bir dil politikası olarak varlığını ciddi anlamda gösterir.

1.2 İki Dil Bilen Ve Konuşan Topluluklar

Aynı ülkenin vatandaşları arasında, çoğunluk grubunun konuştuğu ortak anadilinin yanında, azınlık gruplarının konuştukları farklı diller de bulunabilir. Bazı durumlarda, çoğunluğun anadili dışında konuşulan diğer bölgesel dil veya dillerin, yalnızca o dili bilen bireyler arasında konuşulan bir dil olmaktan çıkartılıp, başka durum, yer ve işlemler sırasında da geçerli olmasının talep edildiği görülmüştür. Bu durumlar, eğitim-öğretim, kültür-sanat, basın-yayın faaliyetleri, kamu alanlarında bilgilendirme-danışma servisleri ve resmî işlemler gibi günlük toplumsal hayatla doğrudan ilişkili olmasıyla dikkat çeker. Bu noktada, çoğunluk ve azınlık gruplarının aralarında anlaşmazlıklar doğabileceği görülmektedir. Bu anlaşmazlıklara çare olarak, devletler tarafından bir dil politikası belirlenir. Çağımızda, dil sorunu birçok hükümetin uğraşmak zorunda kaldığı bir problemdir. Tek bir dilin, doğal bir dinamik olarak ülkeye egemen olması, genellikle devletler tarafından benimsenen bir tutumdur. Çünkü devletler için ideal olan, aynı ülke çatısı altında yaşayan vatandaşların, dilleri ve kültürleri yüzünden, farklı düşünme sistemleri geliştirmemeleridir. Yâni, düşünce birliği içinde olmaları tek dil konuşup kullanmalarıyla ilişkilidir. Devletlerin, bu birliği sağlamak için

¹ Fransızca orijinal tanım : « [...] garantit une parité d'estime entre toutes les langues et toutes les cultures concernées, afin que les enfants de chaque communauté puissent apprendre non seulement à parler et à écrire la langue de leur propre communauté, mais aussi à comprendre et à apprécier la langue et la culture de l'autre ».

bazen mutlak dil politikaları uyguladıkları da görülür. Bu politika, baskıcı, çoğunluğun ana dili dışındaki diğer dilleri geriletici ve bu dillerin kullanılmasını sağlayıcı müdahaleler olarak uygulandığında, glottofaji² adını alır. Bir dilin diğer bir dili yemesi, yutması anlamına gelen bu terim, *halkları baskılamak için dilinin üzerinde egemenlik kurmak*³ (Louis-Jean Calvet, 2002) anlamında, dilbilimciler ve sosyal bilimciler tarafından kullanılmıştır. Dünyadaki örneklere baktığımızda, Belçika ve Kanada gibi, tek dil birliğini tam olarak sağlayamamış ülkeler olduğunu görüyoruz. Bu ülkeler, vatandaşları arasında aşırı farklılıklar, çekişmeler, zıtlasmalar doğuran hatta ayaklanma yaratan durumlarla karşı karşıya gelmişler, zaman zaman çare bulmakta zorlanmışlardır. Böyle durumları incelediğimizde (bakınız : 1.3), problemleri en aza indirgeyecek politikaları bulmak için değişik yolların benimsenebildiğini görüyoruz :

- Eşitliğe veya kısmi eşitliğe/eşitsizliğe dayanan çeşitli hakların verilmesi
- Dil kullanımına göre toprak ayırımı
- Bölgesel özerklik
- Kurumsal düzeyde ikidillilik
- Baskılama
- Dil ve kültür asimilasyonu

Dil politikası adı altındaki uygulamalar nadiren sadece dille ilgili olarak kalırlar. Zaten, dil ve kültürün birbirlerinden ayrılmadıkları ve toplum hayatında dolaysız şekilde yer aldıkları düşünülürse, dilin salt bir dil olayı olması niteliği taşıması beklenemez. Dil, karmaşık yapıda bir olgu olduğuna göre, kültürel, ekonomik, hukuki ve siyasi alanları da yakından ilgilendirecektir. Örneğin, anayasa, kanunlar, yönetmelikler, resmî kontroller yoluyla dil ile ilgili uygulamalar hayata geçirilir. Bu bağlamda, Fransız siyaset bilimci Léon Dion'un sözlerine kulak verelim : *Bilinçli veya bilinçsiz olarak dil politikaları hakkında konuşuluyorsa, bu aynı zamanda, toplumsal ve ekonomik erk hakkında konuşmaktır* (Dion, 1981:20-21). Bu anlamda, üç resmî dili bulunan ve ortak toplumsal sorun olarak bir dil sorunu yaşayan Belçika'nın bu konudaki tarihsel gelişimine yakından bakalım.

1.3 İkidillilik ve Belçika Örneği

1.3.1 Diller

Belçika 1830'da bağımsızlığını ilân ettiğinde, nüfusun çoğunluğunun dili ne Fransızca ne de Flamanca (Felemenkçe) idi. Ülke genelinde insanlar bölgesel illerini konuşuyorlardı : Kuzeyde, Hollandacanın lehçeleri konuşulurken, ayrıca Limburjuva dilinin lehçesi olan Brabanson dili de kullanılıyordu.

Tablo 1: Belçika'nın Dil Tarihçesi

Diller	Lehçeleri
Hollandaca (Néerlandais)	Flamanca (Felemenkçe)
Limburjuva (Limbourgeois)	Brabanson

Güneyde, Flamanca (Felemenkçe) ve Brabanson lehçeleri, büyük çoğunlukla Valonca, ayrıca Lüksemburgca, Pikar (Picard) dili (Batı Hainaut'da), Gome (Gaumais) dili (Lorraine bölgesinde) ve Şampönuva (Champenois) dili konuşuluyordu. Öte yandan, hem kuzeyde hem güneyde, burjuvazi orta ve üst toplum kesimi Fransızlaşmıştı ve Fransızca konuşuyorlardı. Fransızca dışında kalan, saydığımız bütün bu dillerin ve lehçelerin kullanımı zamanla azaldı. Fransızcanın ezici yükselişine rağmen, Hollandaca da varlığını korudu. İnsanların konuştuğu dillere göre bölgelere isim verildi :

Tablo 2: Belçika'da Dillere Göre Bölge İsimlendirilmesi

Bölge	Kullanılan Dil	Kullanılan Dile Göre Bölge İsimlendirilmesi	Yapı

² Etimolojik sözlüklerde ifade edildiği şekilde, Yunancadan : glotto/glossa ön eki : dil; phagie son eki : yiyen, ile beslenen, yok eden anlamına gelir.

³ Une langue en mange une autre. En situation de conquête, une des modalités de l'oppression d'un peuple ou d'une communauté passe par la domination exercée sur sa langue.

Valonya	Fransızca	Valonya (Valon Bölgesi)	Birleşik Bölge (Entité Fédérée)
Flandra	Hollandaca	Flandra (Flaman Bölgesi)	Birleşik Bölge

Kaybolan lehçelere gelince, bunlar Valonya'da canlı kalamazken, Flandra bölgesinde varlıklarını sürdürdüler. Hatta burada Almanca da kullanılıyordu. 1919'da Versay Anlaşmasının imzalanması ile Belçika, daha önce Prusya'ya ait olan bazı toprakları kendi topraklarına kattı. Bu yeni topraklar arasında, ismini küçük bir şehir olan "Malmedy" 'den alan bir kısım da vardı; bu nedenle bölgeye Malmedya Valonyası adı verildi. Bu bölge, daha önceki tarihinde, Almanya 'ya karışıp asimile olmamak için savaş vermişti.

Yine, Belçika'ya sonradan dahil olan iki şehir Öpen (Eupen) ve Sen-Vit (Saint-Vith) bölgelerinde de Malmedya'da olduğu gibi, ne Valonca ne de Fransızca konuşuluyordu. Buralarda Almanca ve lehçeleri konuşuluyordu. Ancak bu iki şehir Valonya bölgesinde yer aldığından, yetmiş bin nüfuslu sâkinleri, üst birleşik bölgeleri olan Valonya'ya bağlı olarak alt bir birleşik kimlik oluşturdular. Bu alt birleşik kimliği oluşturmalarının nedeni, dillerinden ötürü, kültürel etkinlikler ve eğitim açısından bağımsız (otonom) olmak istemeleriydi. İşte bu alt birleşik bölge kimliğiyle, kültürel konular dışında, resmî olarak Valonya bölgesine bağlı bir alt bölge oluştu. Bu şekilde, Belçika Germanofon Topluluğu'nu oluşturdular. Böylece, Belçika'nın bu bölgedeki kültürel ve ekonomik faaliyetleri, örneğin turizm, Belçika Germanofon Topluluğu'na devredilmiş oldu.

1.3.2 Brüksel'in ikidilliliğinin Fransızlaşması

19. ve 20. yüzyılda, Brüksel neredeyse tamamında Hollandaca ve Fransızca konuşulan ikidilli hatta çokdilli bir şehir haline geldi. Fransızca ayrıca bir Frank lisanı (lingua franca)⁴ görevi de görüyordu. Brüksel çokdilliydi çünkü burada Valonca, Flamanca ve Brabanson lehçeleri de canlıydı. Köklü değişiklik, 19. ve 20. yüzyıllarda, aşağıda sıraladığımız nedenlerle meydana geldi :

- 1- Brüksel'in, Fransızların ve Valonların göçüne uğraması.
- 2- Fransızca konuşan ve anadili Hollandaca olan Valon nesillerin, ardarda Hollandacayı bırakıp Fransızca konuşmaya başlamaları.
- 3- Fransızcanın, en sonunda, evde konuşulan dil haline gelmesi.
- 4- Fransızcanın, özellikle o dönemde, uluslararası düzeyde bir dil ve prestijli kültür dili statüsünde olması.
- 5- 1880'den itibaren, Hollandaca ve Fransızca bilen ikidillilerin Fransızca konuşmayı yeğlemelerinde yaşanan patlama.
- 6- 1910'dan sonra, Hollandacanın sonraki nesillere aktarılamayan bir dil haline gelmesi.

Böylelikle, diğer yerel dil lehçeleri ve kültürleri bir tür yok olma süreci yaşadılar. Yukarıda belirtilen nedenlerle, Fransızca diğer dilleri ve lehçeleri ezdi.⁵ 1962 ve 1963'de çıkarılan kanunla ülkede yasal dil sınırları konuldu. Buna göre, Valonya bölgesinin dili Fransızca, Flandra bölgesinin dili Flamanca oldu. 1980'de Flamanca konuşulan bölgenin sosyo-ekonomik durumu düzeldiğinden, buradaki Fransızlaşma hareketi daha da geriledi. Yasal olarak da Flamanca bu bölgenin resmî dili olarak kabul edildi. 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra, uluslararası bir şehir olma niteliğiyle Brüksel, göçmen akımına uğradı. Fransızca birinci dil olarak varlığını korudu. Flandra bölgesinde bile, orada yaşayan ve ana dilleri Flamanca olan topluluklar, şehirleşmenin getirdiği gereksinimlerle, Flamanca'dan çok Fransızcaya yöneldiler.

⁴ Lingua franca : Değişik bölgelerden gelmiş, farklı dilleri konuşan insanların ortak iletişim aracı olan bu basitleştirilmiş dil, ortaçağdan 19. yüzyıla kadar konuşulmuştur. Akdeniz havzasında, özellikle denizciler ve tüccarlar tarafından, ayrıca mahkûmlar, köleler ve köklerinden kopmuş insan toplulukları tarafından konuşuluyordu. Bölgesel bazda konuşulan yerli dillerden ayrı ve farklı olarak, bir çeşit basitleştirilmiş ortak aracı dildir. Günümüze uyarılsak, İngilizce ortak dil olarak, dünya genelinde Lingua franca olmuştur.

⁵ Benzer bir örnek, ikinci dünya savaşı sonunda, Filipinler'de görülür : İngilizce aşamalı olarak İspanyolcanın yerini alır ve bu ülkede İspanyolca günlük hayatta kullanılan dil olmaktan çıkar.

Sonuç olarak, Brüksel’de Fransızca tamamen egemen olurken, bu dil, Flamanca konuşulan bölgelerde bile hiç bitmeyen etkisini sürdürmeye devam etti.

1.4 İkidillilik İçin Dil Düzenlemeleri: Resmi Dil ve Riskler

Bir ülkede, dil politikasının düzenlenmesi, dillerin, amaçların, hakların, statülerin, siyasi yapıların belirlenmesi anlamına gelir.

1.4.1 Anadili Ve Bu Dilin Koruma Altına Alınması

Tüm dünyada görüldüğü üzere, ülkenin kurucu halkının dili ne ise (diğer bir deyişle anadili), ülke dili olarak o dil benimsenir, yasal olarak kabul edilir ve korunur. Devletin dil düzenlemesi yapması, çoğunluğun dilinin kabul edilmesiyle olur. Türkiye Cumhuriyeti’nin anayasasında da belirtildiği gibi, Cumhuriyet’in dili Türkçedir. Aynı şekilde, Fransız anayasasının 2. maddesinde Cumhuriyetin dili Fransızcadır ibaresi yer alır. Kurucuların anadili olan ülke dili haricinde, ülkenin çeşitli bölgelerinde, bireyler arasında ve bazı bölgelerde topluluklar arasında konuşulan yerel diller bulunabilir. Bu diller, kişiler arası özel kullanım alanlarıyla sınırlı kalırlar. Aslında, bu olay, dünya üzerinde çok yaygındır : tahminlere göre, dünyamızdaki 67000 dilden birçoğu bu durumdadır. Az nüfuslu topluluklar tarafından, onların özel alanlarında kullanılan bu dillerin kullanıcı sayısının artması beraberinde dille ilgili talepleri de getirebilir. Özellikle, o dilin devlet tarafından baskılanması veya kasten bilinmezlikten gelmesi, kullanıcıları arasında güvensiz yaşam ortamı yaratabilir. Bu nedenle, kullanıcılar, dillerine haklar verilmesini hatta hukuksal anlamda tanınmasını isteyebilirler.

1.4.2 Haklar

Verilecek haklar bireysel, toplu, bölgesel, karışık haklar olabilir : Bireysel haklar, birey yer değiştirirse bile onunla birlikte her yere gider. Toplu haklar, belli bir topluluğa, gruba ait olan insanlara verilir. Ülke boyutunda olabileceği gibi, belli bölgelerle de sınırlandırılabilir. Bölgesel haklar sınırlandırılmış ise, dil sınırları içerisinde yer alır. Dil sınırları, toprak bazında yani coğrafi bölge bazında çizilir. İki türlü uygulama örneği görebiliriz:

1- Sızdırılmaz kesin sınırlar: Bu bölgede başka hiçbir grubun dilinin kullanılmayacağı anlamına gelir. Örneğin, İsviçre’de sızdırılmaz kesin sınırları olan dil bölgeleri vardır.

2- Sızdırılabilir kesin olmayan sınırlar: Hem bu bölgenin kendine has dili, hem de ülke çoğunluğunun dili bir arada kullanılabilir. Örneğin, İspanya’da Katalonya bölgesi sızdırılabilir kesin sınırları olmayan dil bölgesidir. Yani Katalanca ile birlikte İspanyolcanın da kullanımı serbesttir. Bu coğrafi dil sınırları, hukuki yasalar ile düzenlenir ve resmîyet kazanır. Anayasaya da dahil edilebilir.

Ayrıca genel karışık kurallar olarak belirlenebilen karışık haklar da vardır. Bunlar, yasal düzenlemeler, yerel yönetmelikler, kurumsal resmî kurallar veya siyasi yönetimlerin koyacakları kurallar çerçevesinde ele alınabilir. Bu durumda, anayasada yer almazlar.

1.4.3 Statüler

Dilin statüsünü, o dilin toplum yaşamındaki rolü belirler. Dile dolaysız müdahale ile dilin statüsüne yapılan müdahaleler farklı konulardır. Dile dolaysız yapılan müdahale çalışmalarından bazıları şöyledir:

- Alfabenin değiştirilmesi,
- İmlâ kurallarında değişiklikler yapılması,
- Telaffuz kurallarının belirlenmesi,
- Dilbilgisi kurallarının belirlenmesi,
- Terminoloji kurulları tarafından yeni sözcüklerin yaratılması.

Örnekler:

Tablo 3: Dile yapılan dolaysız müdahale çalışmalarından örnekler

Dile Dolaysız Müdahale Konuları	Müdahaleye Konu Olan Ülke(ler)	Yapılan Çalışma
Alfabe Değişimi	Türkiye	Türkiye Cumhuriyeti'nin latin alfabesine geçişi
İmla Kurallarında Değişiklik	Norveç, İspanya	İmlanın Modernleştirilmesi
Telaffuz ve Dilbilgisi Kurallarında Yenilik	Norveç, Endonezya, Yunanistan	Sözcüklerin yeni telaffuz şekli ile söylenmesi ve yeni dilbilgisi kurallarının kabul edilmesi
Yeni Sözcük Oluşumu	Dünya Geneline	Ülkelerin dil uzmanları ve kurumları tarafından, ihtiyaca göre, yeni sözcüklerin oluşturulması

Dilin statüsüne müdahale ise, o dilin toplumsal rolüyle ilgilidir. Diller arasında, erk, baskı veya uyum ilişkisini de doğurur. Bu şekilde, bir dilin toplumdaki statüsü yükseltilebilir veya indirgenebilir. Bazen de, aynı ülkede, iki farklı dile aynı hukuki haklar tanınır, eşit statü verilebilir. Birçok ülkede dile müdahale, direkt ve statü bağlamında olmak üzere, iki anlamda da yapılmaktadır. Çünkü, dilin sadece bir iletişim aracı olmadığı, toplumsal ve ideolojik bir olgu olduğu, günümüzde herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Konuşulmayan ve kullanılmayan diller değerlendirilmez ve yoksullaşır. Sözcük hazinesi daralır ve ihtiyaçlara cevap veremez hale gelir. Bu nedenle, devletler, dil çalışmaları ve düzenlemeleri yaparken, dillerine dolaysız (direkt) müdahaleler ile onun statüsüyle ilgili verilecek kararlar arasında doğru dozu saptamak zorundadır.

1.4.4 Statü Çeşitleri

Statü denince akla ilk gelen düşünce, dilin resmîyet kazanmasıdır. Bu durumda, statüler şöyle sıralanabilir:

- İki dillilikte resmî dil statüsü
- İki dillilikte veya tek dillilikte millî dil statüsü
- Stratejik anlamda iki dillilik
- Hukuki özerklik statüsü

İki dillilikte resmî dil statüsü, ülkenin prestij sahibi dili konumundaki resmî dildir ve tüm devlet işleri bu dilde yürütülür. Hukuki düzenleme yaparak iki dili birden resmî dil olarak kabul eden iki dilli ülkeler de vardır. Ancak bunlarda bile, bir dil diğerini domine edip pratikte daha resmî bir statü (geçerlilik oranı ile ilgili olarak) kazanabilir. Bu türde varolan ikidillilik durumunda, ülke sınırları içerisinde, dilin kullanıldığı topraklar anlamında, üç düzenleme seçeneğiyle karşılaşabiliriz :

- Tüm millî topraklar üzerinde iki dili birden resmî dil olarak kabul etmek. Örneğin : Kanada. Resmî diller : Fransızca ve İngilizce.
- Dilin konuşulduğu toprakların coğrafi sınırlarını çizerek iki veya daha fazla sayıda dili coğrafi olarak ayırmak. Örneğin : İsviçre. Üç resmî dil : Fransızca, Almanca ve İtalyanca.
- Tüm millî topraklar üzerinde tek resmî dil kabul edip kullanmak ancak bölgesel olarak iki dilli bölgelere sahip olmak. Örneğin : İspanya. Resmî dil : İspanyolca. Bölgesel dil : Katalanca.

İkidillilikte veya tekdillilikte millî dil statüsü ise, azınlık toplulukları tarafından konuşulan bir dile millî dil statüsü verilebilmesini içerir. Bu dil, devletin ve o ülkenin kurucularının anadili değildir. Yani, ülkenin resmî dili değildir; ancak, millî dil olarak kabul edildiği için devlet tarafından korunur ve kaybolmamasına yardımcı olunur. Devlet, vatandaşların o dili kullanmasına engel olmaz. Bu anlamda, devlet azınlığı kucaklayıcıdır; nüfusları az olsa da, toplulukları azınlık grupları olarak görmek yerine, onları millî mirasın değerli bir parçası, zenginliği olarak görür. Örneğin, üç resmî ve millî dile (Fransızca, Almanca

ve İtalyanca) sahip olan İsviçre, bu üç resmî dili aynı zamanda millî dil olarak benimsemiş olmanın yanı sıra, Romanş (Romanche) dilini de millî dil olarak kabul eder ve bu zenginliği ile övünür. Diğer bir örnek olarak Lüksemburg'u verebiliriz. Lüksemburg'da resmî dil Fransızcadır; Lüksemburgca (luxembourgeois) millî dildir. Ayrıca, Senegal'de resmî dil Fransızca iken, Wolof dili millî dildir ve devlet tarafından öğretimi desteklenir. Zimbabve'de devletin dilinin İngilizce olmasına rağmen, millî dil olan şona (shona) dili hukuk ve eğitim dilidir. Özet olarak, dünya üzerindeki örneklerde, millî dilin statüsü elbette resmî dilin statüsüne göre daha düşüktür; ancak, küçük topluluklar tarafından kullanılsa bile, örneklenen devletler tarafından desteklendiklerini görüyoruz.

1.5 Stratejik Anlamda İkidillilik

Stratejik anlamda ikidillilik, bir devletin iki veya daha fazla sayıda dili benimsemesidir. Bu pragmatik durum, ülkenin belli başlı alanlardaki bazı kaygılarından kaynaklanır. Sadece iki dilli değil, ikiden fazla olarak çokdilli bir prensip olarak da yaşanabilir. Bunun nedenleri, siyasî, iletişimsel, toplumsal, ekonomik gereksinimler ve bu konulardaki hedefleri gerçekleştirebilmek olabilir. Kullanılan her dil birbirinin tamamlayıcısı olarak görülür ve ülkedeki tüm dil kaynaklarının kullanılmasına özen gösterilir. Böylesi bir çokdillilik ancak hiçbir dilin bir diğerini domine etmediği ortamlarda varlık gösterebilir.

1.5.1 Hukuki Ayrışma Statüsü

Bu statü, küçük bir grubun konuştuğu dilin bazı sınırlı haklarla donatılmış olmasıdır. Ülkenin çoğunluğunun dilinin sahip olduğu anayasal haklara sahip olmasa da, ülkenin var olan resmî dil politikasının bir parçasıdır. Resmî dil ile eşitlik sağlamaz ama resmî çoğunluk dili ile azınlık topluluğunun dilinin birlikte yaşamasını sağlar. Azınlık dilini konuşan vatandaş kendisine verilen bazı haklardan yararlanır: resmî işlemlerde, hukukî işlerde, okullarda, eğitim kurumlarında, basın-yayın organlarında, bunların tümünde veya bazılarında kendi dillerini kullanabilirler. Basın yayın organlarına örnek olarak, ülkemizdeki (Türkiye'deki) Kürtçe yayın yapan televizyon kanalı TRT 6, Azerice, Boşnakça, Kazakça, Kırgızca, Özbekçe ve Türkmençe dillerinde kültür, sanat, belgesel ve müzik programlarının yayınlandığı TRT Avaz, TRT Arapça, Kürtçe yazılı metinler üreten gazete ve Kürtçe-Türkçe/Türkçe-Kürtçe çeviri çalışmalarını gösterebiliriz. Kürt dili eğitimi veren özel dil okulları (dil kursları) da mevcuttur. Amaç, farklı dil bilen ve kullanan sosyal grubun dilini korumaya yardımcı olmaktır ve dünyadaki dil politikaları içinde çok yaygın olan bir dil politikasıdır.

1.5.2 Siyasi Yapılar

Dil düzenlemeleri, devleti, siyasî organizasyonda değişikliğe kadar götürebilecek yapısal düzenlemelerdir. Anayasada değişiklik yapma veya anayasaya dille ilgili yeni yasalar getirme şeklinde olabilir. Dünyamızda ikidilli siyasal yapı örnekleri vardır. Bu durum, paralelinde, ikidillilik ve insan hakları konusunu da gündeme getirir.

Belçika ve Hindistan (Bakınız Ek1, Ek2, Ek3), İkidilli siyasi yapı örnekleri olarak verilebilir. Bu ülkeler, ikidilli olmayı kabul ederek siyasi yapılarını da değiştirmişlerdir. Hindistan'da kompleks bir federal yapı doğmuştur. Belçika'da bölgesel özerklik ve otonom bölgeler meydana gelmiştir. Bu gibi örnekler dünyada azdır. Yapılabilecek başka bir siyasî yenilik de, azınlık topluluğun dilini konuşanlara parlamentoda sosyal eşitlik verilmesidir. Federal devlet veya özerk bölge söz konusu olduğunda, iki veya daha fazla sayıda parlamento oluşumu, ayrıca yeni yerel yönetimler ve kamu kuruluşlarının oluşumları da söz konusu olur. Böylelikle, devlet yapısı değişir. Sayıca az olan ilginç örnekleri aşağıda sayıyoruz:

- Finlandiya'da Aland bölgesi
- Danimarka'da Féroé ve Groeland adaları
- Belçika'da bölgesel ve topluluklara özgü küçük hükümetler
- İsviçre'de kanton yönetimleri
- İspanya'da otonom topluluk
- Hindistan'da çeşitli yapıdaki topluluklar

1948 İnsan Hakları Bildirgesi ve bu bildirgenin ikinci maddesi, bazı ülkeler tarafından, ülkelerin, vatandaşları arasında ayrımcılık yapmama ilkesi adına kabul edilmiştir. İkinci madde şöyle der: *Herkes, ırk, renk, cins, dil, din, siyasi ya da herhangi bir başka inanç, ulusal ya da toplumsal köken, varlıklılık, doğuş ya da herhangi bir başka ayırım gözetilmeksizin bu Bildirge'de açıklanan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.* (MEB, 2013). Bu madde, insanların dille ilgili hak ve özgürlüklerini garanti altına alan tek araç olarak gözükebilir. Bu açıdan bakıldığında, dil sorunu ve insan hakları birbiriyle karıştırılabilir; bu nedenle, çok iyi yorumlanmalıdır. Devletler, dille ilgili yasalarını oluştururken, insan haklarını çiğnemeyecek şekilde çok dikkatli davranmalıdır. Bir ülkede konuşulan azınlık dillerini resmî dil olarak tanımak elbette kolay ve mümkün olamaz görüşü dünyada yaygın bir görüştür. İki ya da birçok dilin resmi dil olduğu bir ülkeyi yönetmek de çok zor, karmaşık ve sorunlu bir iştir. Üstelik, bazı görüşlere göre, mikro milliyetçiliği (azınlık gruplarının radikal milliyetçiliği) körüklemeye araç olarak kullanılmaya müsait olma yönüyle, ulusal bütünlüğün tehlikeye girmesi tehdidini oluşturur. Bu noktada, iki dilliliğin kullanıldığı alanlarda iki farklı görüşle karşılaşabiliriz.

Birinci görüş, eğitim-öğretim alanını ele alır. Bu görüşe göre, eğitim-öğretimde ikidillilik, dil ve kültürün korunmasına yönelik olmalıdır. Bu sayede, ülkenin kültürel zenginliği korunur; topluluk dili de canlı kalır ve nesilden nesilde aktarılır. Dilini ve kimliğini koruyan farklı dil konuşan vatandaş, sahip olduğu bu hakla daha güvenli ve eşit bir yaşam sürerek kendini güvende hisseder. Fransa, dil ve kültürlerini korumak isteyen insanları mağdur etmemek adına, ülke bütünlüğünü bozmadan, insan hakları çerçevesinde, farklı dilleri konuşan ve bu konuda hak talep eden vatandaşlarına bazı haklar tanımıştır. Fransa'da Bretoncanın varyasyonu olan Diwan dili bölgesel okullarda okutulmaktadır. Bu sistem, Kanada'da, Québec dışındaki Fransızca eğitim veren okullarda da kullanılmaktadır (Breton, 2005:6-7). Roland Breton, Diwan dilinin bu şekilde eğitim-öğretime katılmasını, Fransa'da Cumhuriyet'e karşı bir tehdit ve tehlike olarak değil, kültürel bir olay, seçim ve hak olarak ele alır. Buna karşılık, Fransa'da, Roland Breton gibi düşünmeyenler, ikidilliliğin gereği olarak bölgesel-yerel okullarda yerel azınlık dilinin bir dil olarak öğretilmesini, sade bir kimlik ve kültür mirasının korunması hatta tüm insanlığın dil ve kültür mirasının korunması olarak ele almazlar. Onlara göre, Cumhuriyetin okullarında eğitimin Fransızcadan başka bir dille (örneğin hem Fransızca hem Breton diliyle) yapılması anayasaya aykırılık doğurduğu gibi, Cumhuriyet'in bölünmezliğine, eşitlik ilkesine ve Fransız halkının bütünlüğüne zarar getirir. Cumhuriyetin bu ilkelerinin yara almasına neden olur. Bu görüşlere ek olarak, bir de, daha uç bir nokta olan *entelektüel terörizm* olgusunun ortaya çıktığı düşünce vardır: Azınlık topluluğuna ait dil ve kültürün korunması o kadar uç noktalarda eşit hakların verilmesi şeklinde savunulur ki, amaç, insanlara eşit haklar vermek ve kültürel zenginliği korumaktan çıkar, milli bütünlüğü bozmaya, ülkenin tüm vatandaşlarına zarar vermeye yönelik bir araca dönüşür (Cavaillé 2002).

1.5.3 Resmî Dilde Tek Dil Birliği, Eğitim-Öğretimde İki Dil Anlayışı

Bölgesel azınlık topluluğunun anadili ya da dilinin korunması ve eğitimiyle ilgili gereksinimlere cevap verebilmek için, resmî dilde tek dilli olup yöresel topluluklara ait bir dilin okullarda okutulmasına izin vermek de başvuru bir yöntemdir. Amaç, küçük azınlıklar tarafından konuşulan o dilin kaybolmasına engel olmak, topluluğa bu dilin eğitimini alma imkânını sağlamaktır. Bu formül, eğer o topluluk için bu dil anadili ise, bu anadilinin korunması için iyi bir tekniktir. Gereksinim duyulan bölgelerdeki okullarda derslerin çoğunluğu ya da bazıları bu dilde okutulur. Burada bu dil, genellikle, o topluluğun anadili konumundadır. Örneğin, Fransa'da Alzas (Alsace) bölgesinde bu tip okullar vardır. Aynı yöntem, yabancı dil öğretmek için de kullanılır. Bu durumda, bu dil, öğrenilen yabancı dil statüsündedir ve o dili iyice içselleştirip pekiştirme amaçlı olarak, okul ortamında bazı disiplinler bu dil üzerinden okutulur. Dünyada, yabancı dil öğretiminde yaygın bir tekniktir. Bireyin kişisel eğitimiyle ilgili bir durumdur. Ülkenin dil stratejisiyle ve yerel azınlık dilinin korunması ile hiçbir ilgisi yoktur. Örneğin, Kanada'da Québec dışındaki bazı okullarda, ikinci dil olarak okutulan Fransızca sadece dil dersi olarak kalmaz; daha iyi öğrenilebilmesi için diğer bazı dersler de Fransızca üzerinden okutulur.

Eğitim-öğretim alanındaki uygulamaları nedeniyle Fransa örneğini incelediğimizde, Anayasasının ikinci maddesi ile tek ve resmi dil olarak Fransızca'yı kabul eden Fransa'da uygulanmakta olan belli dil politikaları olduğunu görmekteyiz. Bu ülkede, tek dil politikası, hem yasalarca hem de devlet politikası olarak korunur. Buna rağmen, Fransa'da ikidilli okullar bulunmaktadır; ancak bu okullar Fransız Milli Eğitimi'nin dışında kalır. Birçok lehçesi bulunan Oksitan (occitan = patois = langue d'oc) dili, Fransa'nın güneyinde, okullarda eğitimin zorunlu dili olan Fransızcanın yanında, ek dil dersi olarak öğretilmektedir. Bu okullarda Fransızca ve Oksitan dilinin eğitimini alan birey, her iki dili de aynı düzeyde öğrenebilme olanağına sahiptir. Aynı şekilde, Fransa'daki özel dil okullarında ve enstitülerde bu dilin eğitimi verilmekte, hatta devlet okullarında bile seçmeli ders olarak yer almaktadır. Diğer bir örnek, Fransa'nın Bretonya bölgesindeki Diwan okullarıdır. Laik ve ücretsiz olan bu okullar, vakıf, dernek gibi statülerde faaliyet gösterip Breton dilinin eğitimini verirler. İlki 1977'de Fransa'nın Bretonya bölgesinde açılmış olan bu okullarda, 2010 yılına kadar, anaokulundan lise seviyesine kadar 3000'i aşkın öğrenci yetişmiştir. Diwan okulları sadece bölgesel kalmayıp 2008'de Paris'te de açılmıştır. 2010-2011 itibarıyla, otuz yedi anaokulu, altı kolej, bir lise ve Paris'te bulunan iki okul ile toplam 46 Diwan okulu vardır. Diwan okullarının finans kaynakları bağışlar, şahıs ve özel kuruluşların finansörlüğü ile sağlanır. Devletle irtibat halinde faaliyet gösterirler. Bu tip okulların benzerleri, İrlanda ve İspanya'da da mevcuttur. 1972-1984 yılları arasında, bu okulların Fransız Milli Eğitim sisteminin çatısı altında birleşmesiyle ilgili uzun soluklu projeler üretildiyse de, bu projeler gerçekleşmemiştir. Ortak bir yol olarak, bu okulların, 1983 yılından itibaren, devlet tarafından da finansal olarak desteklenmesi yolu geliştirilmiştir. Son 30 yıl içerisinde, bu okullarla Fransız Milli Eğitim Bakanlığı arasında, bu okulların da devlet okulu statüsüne girmesiyle ilgili çeşitli protokoller imzalanmış olsa da, Fransız anayasasına aykırılığından ötürü, bu durum asla gerçekleşmemiştir. Anayasa maddesindeki, *Cumhuriyetin dili Fransızcadır* ibaresi Fransız halkı tarafından benimsenmiştir; ancak Fransızlar, bu maddenin, bölgesel dillerin kullanımına ve eğitimine karşı olarak kullanılmaması fikrinde birleşmiştir. Bu karar, Fransız Adalet Bakanlığının (*Le Garde des sceaux*) güvencesi altına alınmıştır (Code de l'Éducation, modifié en 2013), (France, législation linguistique, la loi du 4 août 1984 relative à l'emploi de la langue française, 2013).

Diwan okullarında, Fransızca üzerinden okutulan ders saatleri ile yerel dil (Diwan dili) üzerinden okutulan derslerin saatleri resmi düzenlemeyle belirlenmiştir. Devletle anlaşılabilir olarak eğitim, her iki dil üzerinden verilmekte yani *iki dil üzerinden* uygulanmaktadır. Bu okulların gelir kaynakları, kısmî olarak devlet finansmanı, bağış, belediyeler ve yerel yönetimlerin ayırdıkları fonlar ile kermes ve tiyatro gibi velilerin düzenledikleri organizasyonlar aracılığıyla sağlanmaktadır. Devlet okulu olmayıp özel vakıf okulu statüsünde kalmışlardır.

Tek resmî dil olarak anadili olan Fransızca'yı tanıyan Fransa'da, ikidilli eğitime tamamen karşı olanlar da vardır. Onlar için, vazgeçilmez olarak "*Tek dil, tek halk, tek ulus, tek devlet*"⁶ ilkesi geçerlidir.

2- Çokdillilik ve Çokkültürlülük

Çokdillilik, bir birey veya topluluğun çeşitli dillerde konuşup kendisini ifade edebilmesine verilen addır. Çokdillilik (Fransızca: Plurilinguisme) bazen, çeşitli dillilik (multilinguisme) olarak da anılır. Avrupa Konseyinin uygulanan dil politikaları projesine göre, *çokdillilik, anadilinin ve statüsü ne olursa olsun sonradan öğrenilmiş diğer dillerin, insanlar arasında iletişim amaçlı konuşulmasıdır. Çokdillilik bir dil edinme yetisidir. Çeşitli dillilik, belli bir coğrafi bölgede insanların birbirleriyle çeşitli dillerde konuşmalarıdır. Statüsüne bakılmaksızın bu dillerin iletişim dili olarak kullanılmaları önemlidir* (2003 : 39-40).

Çokdillilik olgusu, her insanın, anadilinden başka dilleri de öğrenme potansiyeline sahip olduğundan yola çıkar. Bunun yetenekle değil, doğal öğrenme yetisi, becerisiyle ilgili

⁶ Une langue, un peuple, une nation, un Etat.

vardır. Dil öğrenme süreçleri, bireyden bireye farklılık gösteren şekil ve seviyelerde gelişen psikolojik ve dilsel süreçlerdir. Çokdilli olmak, anadilinden başka dillerde uzmanlık kazanmış olmak anlamına gelmez. Çeşitli amaç ve gereksinimler doğrultusunda, anadilinden başka dilleri de, belirli seviyelerde kullanabilmek anlamına gelir. Örneğin, bir alışveriş yapabilmek, bir konuşmaya katılmak, bir mektup veya metin yazmak ve/veya okumak çokdilli bir insanın yapabileceği faaliyetlerdir. Birey, içinde bulunduğu gereksinim ve motivasyon sayesinde bu dilleri kullanmada daha da ilerleyebilir.

Avrupa ülkelerinde dolaşım ve yaşam düşünüldüğünde, çokdilli ortamlar şöyle sıralanabilir: Aile, iş yeri, Devlet daireleri, resmi kuruluşlar, toplum(lar). Çokdillilik sayesinde, hangi ülkede olursa olsun, aynı toplumda yaşayan insanlar, o toplumun anadilini bilmeseler bile, bildikleri diğer dilleri kullanarak rahatça iletişim kurmanın yolunu bulurlar. Hem o toplumun kurucuları, hem de onların anadilini bilmeyen fertler çok dilli olacaklarından, iletişim sorunu yaşanmaz. Bu durumda, çok dilli olmanın insana yüklediği bazı nitelikler vardır.

Çokdilli bireyin özellikleri arasında, dil dönüşümü (alternance codique) yapabilmek yer alır. Diğer bir deyişle, çokdilli birey, dil dönüşümü yapabilen, yatay yetileri (compétence transversale -aşağıda açıklıyoruz-) olan, çokkültürlü bireydir. Dil dönüşümü özelliği, bireyin, belli bir iletişim anında, iletişim kurabilmek için, birden fazla dile başvurabilmesidir. Çokdilli birey, düzeyleri farklı bile olsa, bildiği çeşitli dillerden yararlanarak dil dönüşümü yapabilmek kapasitesine sahiptir. İngilizce konuşurken Fransızcaya başvurabilir; bilmediği bir sözcüğü karşısındakinin anadilinde söyleyebilir. Önemli olan, bilinen dillerden yararlanarak iletişimi sağlamadaki başarıdır. Yatay yetiler ise, bireyin, anadilinin yanında, uzmanlık kazandığı bir yabancı dil ve çeşitli seviyelerde bildiği başka diller varsa, bunlardan, birbirlerini geliştirmek veya yan yetiler kazanmak için faydalanmasıdır (Cadre Européen Commun de Référence pour Les Langues, 2000: 129). Yani, birey, bir yetiyi kazanmak için, önceden bildiği başka bir bilgiden yararlanır. Bu şekilde, karşılaştığı bir iletişim sorununu çözebilir. Örneğin, çok az Almanca bilmesine rağmen, Almanca bir kelimenin İngilizceye çok benzemesi nedeniyle, birey, İngilizceyi iyi biliyorsa, bilmediği Almanca sözcüğün hangi anlama geldiğini anlayabilir, çözebilir veya tahmin edebilir.

Çokdillilik olgusu beraberinde çok kültürlülük olgusunu getirir. Çokdilli olmak aynı zamanda simetrik olarak çokkültürlü olmaktır. Çokdilli birey, kendi kültüründen başka, konuştuğu veya aşına olduğu dillerin kültürlerini de tanır, bilir. Çokkültürlü birey, özel veya sosyal durumlar, iş hayatı, çalışma olanakları, eğitim, göç veya turistik nedenlerle dilini konuştuğu toplumların ortamlarına girdiğinde zorluk ve uyumsuzluk çekmez.

2.1 Avrupa Birliği Vizyonu ile Çokdilli Eğitim

Avrupa Birliğinin çokdilliliği benimsemesinin nedenleri, insanların, dilsel ve kültürel gelişim potansiyellerinin farkına vararak, bu yetilerini değerlendirmelerini sağlamaktır. İnsanların, bildikleri diller ve kültürler hakkındaki bilgi ve becerilerini geliştirmeleri, onları birbirlerine yakınlaştırır; ortak değerleri keşfettirir. İnsanlara, bu öğrenme potansiyellerinin otonom olarak geliştirme olanağının sağlanması için, Avrupa Birliği, çokdilliliği bir insan hakkı olarak görüp desteklemektedir. Çokdillilik üzerine kurulmuş eğitim politikaları, farklı insanların aynı toplum içerisinde yaşayacakları düşünülerek, bir araya geldiklerinde, saygı ve anlayış içinde, birbirlerinin dilini, kültürünü tanıyıp iletişim kurmakta güçlük çekmemelerini sağlamayı amaçlar. Böylece, demokrasi vatandaşı olarak, bireyin toplumdaki görevi ve topluma aitliği sağlanmış olur. *Avrupa Konseyi Avrupa'da dil eğitimi politikaları rehberine* (2007: 41, madde 2.3.3) göre, demokrasi vatandaşının görevi, komşusunun, ortağının, diğer insanların dilini öğrenmek için gayret sarfetmeyi, çokdilli ve çokkültürlü bir bilinç geliştirmeyi gerektirir.

2.2 Çok dillilik üzerine kurulmuş eğitim politikaları

Çokdillilik Avrupa Birliği için önemli ve vazgeçilmez bir kavramdır. Avrupa Birliği, üyelerinin ülkelerindeki veya üye aday ülkelerdeki başta devlet okulları olmak üzere, özel okullar, vakıflar, enstitüler, dil okulları gibi eğitim kurumları eliyle, uluslararası gereksinimlere

göre, anadili dışında başka Avrupa Birliği dillerinin öğretilmesini destekler. Burada önemli olan şu ya da bu yabancı dile öncelik vermek değil, gereksinimler doğrultusunda, bireylere çok dil öğrenme ve bilme yetisini kazandırmaktır.⁷ Çoğu ülkenin okullarında zaten var olan yabancı dil dersleri öğrenciye *bireye özgü bir nitelik* kazandırırken, Avrupa Birliğinin nitelediği şekilde çok dil öğretimi, bireyi çokkültürlü olmaya ve farklı toplumların içinde yaşamaya hazırlar. Bu nedenle, birbiriyle karıştırılmamalıdır.

Çokdillilik, yabancı dil bilmeye ilgili basit bir olay değil, Avrupa'da demokrasi vatandaşı olmakla ilgilidir ve herhangi bir yabancı dilde uzmanlık geliştirmek demek değildir. Avrupa Birliği, eğitimde, anadili dışında, çokdilli dil eğitimi politikasına geçmek ve bu politikayı benimsemek için zamana ihtiyaç olduğunu kabul etmektedir. Bunun planlanması, araç ve yöntemlerin yerleştirilmesi ve özellikle uygulanması, uzun sürelere yayılan işlerdir. Anadili dışında bir dil öğrenen bireyler için bu durum, çocukluktan başlayarak yetişkinliğe kadar devam eden ve hayat boyu süren bir süreçtir. Salt bir yabancı dil eğitimi değil, kültürlerarası bir eğitimidir ve Avrupa demokrasi vatandaşlığı için şarttır. Bu anlamda, hem dünya genelinde hem de Avrupa Birliği'nin amacı çerçevesinde, eğitimde en ihmal edilen alanın yetişkin eğitimi olduğu görülür. Avrupa Birliği, bu alandaki açığı kapatmak için, okul çağını geçirmiş olan yetişkinlerin, Avrupa dillerini öğrenmelerini veya bu dillerdeki bir işlemi yapabilmelerini sağlama amacıyla, birliğin farklı ülkelerinde, dil danışma merkezleri kurmaktadır. Bu merkezler, çeviri merkezleri ve dil okulları olabilmektedir. Bunlar, dil öğrenimiyle ilgili diğer başvuru yerleri ve olanaklar hakkında bilgi verebilecek yönlendirici rehber görevi de görürler. Ayrıca, yetişkinlerin kendi kendilerine dil öğrenmeleri için internet kaynaklı eğitim adreslerini ve yazılı kaynakları verirler; vatandaşların, varsa çokdilli kütüphanelerinden yararlanmalarını sağlarlar. Bu yapılmalar, devlet tarafından kurulabildiği gibi, sosyal toplum kuruluşları ve özel kuruluşlar tarafından da kurulabilir; toplanan bağışlarla desteklenebilir. Bunlar, Avrupa'nın turistik bölgelerindeki turizm danışma merkezleri gibi, birçok dilin konuşulduğu ortamlar yaratır. Çalışmak, yatırım yapmak, tahsil görmek, yaşamak veya gezmek amacıyla, A ülkesinden B ülkesine veya C ülkesine giden bir demokrasi vatandaşı, gittiği ülkede, birlikte yaşayacağı toplum içerisinde zorluk çekmemeli, o toplumun dili ve kültürüyle bütünleşebilmelidir. Bu durumda, Avrupa'nın çokdilli ve çokkültürlü bir coğrafyaya sahip olduğunu düşünürsek, Avrupa'nın demokrasi vatandaşı da, iletişim ve yaşam amaçlı olarak, çokdilli ve çokkültürlü olacaktır (Béacco, 2005). Buradan hareketle, *çok dillilik ve Avrupa demokrasi vatandaşlığı* kavramlarını irdeleyelim.

2.3 Çokdillilik ve Avrupa Demokrasi Vatandaşlığı

Avrupa Birliği üyesi ülkelerinin vatandaşlarına demokrasi vatandaşı denir.⁸ Avrupa'ya ait olduğunu hisseden, kişisel ve tarihsel önyargılardan kurtulmuş, birbirini tanıyan ve sayan, birbiriyle iletişim kurabilen, Avrupa sınırları içinde Avrupa Birliği üyesi tüm ülkelerin vatandaşlarına aynı hukukî hak ve özgürlükleri tanıyan vatandaşlık anlayışıdır. Bu anlayış çokdilli bir anlayıştır. İdeal bir demokrasi vatandaşı olmak için çokdillilik yetkinliğine sahip olmak önemlidir (Gerard, 2000:86). Sadece kendi anadilini bilen, Avrupa'daki başka ulusların dillerinden hiçbirini bilmeyen bir kişi demokrasi vatandaşı olamaz. Bu dil yetkinliği uzmanlık gerektirmez. İlgili ölçekler, Avrupa ortak diller çerçevesi referans kitabında yer almaktadır. Toplumlar arasında sağlam bir dostluk altyapısı ancak çokdillilik esasıyla sağlanabilir. Avrupa Birliği'nin vizyonunda, bu amaçla benimsenen *çokdillilik esası* millî birlik ve bütünlüklerin bozulmasına yol açmaz. Ülkelerin anadillerine zarar vermez. Çünkü Avrupa Birliği'nde çok dillilik, bireylerin ve toplumların, birbirlerinin ülkelerinde çalışmalarını, eğitim almaları, yaşamaları halinde, anlaşmayı ve bütünleşmeyi sağlama amaçlıdır. Avrupa Birliği'nin felsefesinde, bireylerin anadili, tıpkı dini gibi, özel bir konudur. Kişinin özeline aittir ve Avrupa demokrasi vatandaşı olmak için bir kriter değildir. Bu da ancak devletler kararlı ve istikrarlı bir *çokludil politikası* geliştirebilirlerse mümkün olur. Farklı toplumlardan gelen Avrupa demokrasi

⁷ Bilgi için, *Diller İçin Avrupa Ortak Referans Çerçevesi* Fransızca özgün metni sayfa 129'a başvurulabilir.

⁸ Orijinal Fransızca metinden : Est citoyen de l'Union toute personne ayant la nationalité d'un État membre.

vatandaşlarının, toplumsal, kültürel ve sosyo- ekonomik farklılıklar yüzünden birbirlerini hor görmemeleri için, düşük seviyelerde bile olsa, aynı dili konuşmaları gerekir. Vatandaşlar arasında eşit ve saygılı davranışın temel öğelerinden biri de dil birliğidir. Sadece bir *merhabalaşmak* bile insanları birbirine yaklaştırır. Bu nedenlerle, Erasmus gibi öğrenci ve öğretim elemanı değişim programları insanların birbirlerinin dillerini öğrenmesini ve ülkelerarası dolaşımını destekler. Bu şekilde, Avrupa Birliği, kendi demokrasi vatandaşları arasında toplumsal konsensüs yaratır.

Çokdillilik ve Avrupa demokrasi vatandaşlığı, bireyin, içinde yaşadığı topluma aitlik geliştirme, o toplumun dilini konuşmasıyla başlar. Bu anlamda, Avrupa demokrasi vatandaşı olmak için, bireyin, kendisini sadece kendi toplumuyla değil, Avrupa'daki diğer toplumlarla da özdeşleşmiş olarak görmesi gerekir: konu, sadece iletişim kurmakla sınırlı değil, aynı zamanla topluma aitlik konusudur. Bu mantığa göre, Avrupa vatandaşlığı, dil, kültür, eğitim, din, politika ve ekonomi gibi konularda birçok farklı Avrupalının birlikte yaşamaları demektir. Birbirinden korkmamak, birbiriyle anlaşmak, birbirini tanımak, birbirine saygı duymak ve Avrupa vatandaşlığı çatısı altında toplanmak demektir.

Çokdilli vatandaşlardan, bu dilleri kullanırken, anadilindeki telaffuz performansını göstermeleri beklenemez. Uygur olmak, anadili dışındaki bir dili konuşan bireyin telaffuzundaki kaymaları ve bozuklukları, sözcük bilgisi eksikliğini hoş görmek, yeni sözcükler öğrenme ve kullanma çabasını takdir etmek demektir. Bu şekilde, kendimizden başkasının da varlığını ve haklarını öğrenmiş ve tanımış oluruz. Çokdilliliğin öğrenilmesini kolaylaştıran toplu yollar vardır: Televizyon kanallarının çok dilli yayınlar yapması, (örnek : *Arte* kanalı esasen çeviriye dayalı bir kanaldır; hem Fransızca hem Almanca yayın yapar.), toplu taşıma araçlarındaki yazılı metinlerin birçok dilde düzenlenmesi, havaalanlarındaki bilgilendirici ve uyarıcı metinlerin birçok dilde yazılması, ticaret ve alışveriş merkezlerindeki yazılı metinlerin birçok dilde olmasıdır. Sinema sektöründe, özgün konuşmaların birçok dilde alt yazıyla çevrilmesi de önemli bir örnektir. Ayrıca, anadili dışındaki dillerde yazılmış olan metin ve makalelerin anadiline çevirileriyle birlikte günlük gazetelerde yayınlanması da çokdilliliği kolaylaştıran bir yoldur. Avrupa Birliği'ne göre, ideal olan, metnin o dildeki özgün halinin yayınlanmasıdır. Ancak, sadece çevirisinin yayınlanması bile atılmış önemli bir adımdır. Eğitim amaçlı olmayan gazetelerin yerel dillerde yayınlanmasının serbest bırakılması da başvuru olan diğer bir yoldur.

2.4 Çokdilli eğitim sistemleri

Daha önce de belirttiğimiz gibi, çokdilli eğitim sistemine geçmek ve uygulamak çok uzun zaman alır. Bu geçiş, aşamalı, alt yapısı çok iyi düzenlenmiş, amaçlarının idrakine varılmış, zamana yayılmış olmalıdır. Birçok yenilik veya değişikliği gerektirebilir :

- Devletin eğitim kurumlarındaki yabancı dil programlarında ve çokdilliliği bir kültür olarak eğitim yoluyla yaymak için gerekli teknik donanımda değişiklik veya yenilik yapılması,
- Eğitim sektöründeki yönetici, akademik, teknik ve idari personelin, dil öğretmenlerinin, eğitmenlerinin, velilerin, yerel idari kuruluşların (okullar, belediyeler), derneklerin düşünce ve isteklerine kulak verilmesi, ihtiyaçlar doğrultusunda dil sınıfları açılması,
- Dil öğreniminin meşrulaştırılması, doğallaştırılması.
- Dil öğrenenlerin, olumsuz düşünce ve ön yargılardan kurtarılması.
- Devlet okullarının ve üniversitelerinin destekleyici olmaları.
- Birçok dil öğrenmenin, anadilini öğrenmenin dengeleyici bir ayağı gibi görülmesi.

Sonuç olarak, çok dilli eğitim sistemine geçerken, insanların anadili dışındaki yerel ve küresel diğer dillere karşı hassaslaşmaları, bu dillere karşı sempati ve öğrenme isteği duymaları gerekir. Daha önce de sözünü ettiğimiz Avrupa diller portfolyosuna, bir insanın az ya da çok, şöyle ya da böyle bildiği bütün diller kaydedilir. Kişi, hem kendini daha iyi tanır hem de dil öğrenimine daha istekli olur. Ayrıca, dil öğretimi içerikleri ve yöntemleri ihtiyaca göre düzenlenmelidir :

- Anaokulu düzeyinde (A1)
- İlköğretim seviyesinde (A2 seviyesine gelinebilir)
- Orta ve lise seviyesinde (B1-B2)⁹
- Öğretmen ve eğitimcilerin formasyonlarında bir veya daha fazla sayıda yabancı ve yerel dil seçenekleriyle kültürlerarası gelişim sağlanabilir.

Yapılacak organizasyonlar arasında öğreticiler ve öğretim yöntemleriyle ilgili olanları şöyle sıralayabiliriz:

- Kendi kendine eğitim merkezlerinde danışmanlar bulunabilir. Bu merkezler, kütüphaneler, medyatekler, internet üzerinden veya uzaktan eğitim veren merkezler olabilir.
- Bu danışmanların işe alımıyla yükümlü sorumlular, merkezlerin yöneticileri ve müdürleri olmalıdır.
- Eğitimcileri de eğiten eğitimciler bulunmalıdır.
- Uluslararası düzlemde Avrupa Birliği sorumluları bulunmalıdır.
- Yöntem kitabı yazarları, internette program yazıcıları, editörler, cd üreticileri bulunmalıdır.
- Kontrol ve denetim yapan kuruluşlar olmalı, kalite, çalışma saatleri, yöntem, personel denetimleri yapılmalıdır.

Bunların gerçekleşebilmesi için, Avrupa Birliği devletlerinin kesin ve kararlı bir dil politikasına sahip olmaları gerekir. Zorunlu hale getirilmesi bu kararlılığı gösterir ve bunun gerçekleşmesinde birlik üyesi/adayı devletlerin rolü çok büyüktür.

2.5 Çokdilliliğe Karşı Geliştirilmiş Kalıp Düşünce ve Önyargılar

Anadilinden farklı dilleri öğrenmek için yabancı dil eğitimi almanın zor ve meşakkatli bir iş olduğu yaygın bir görüştür. Her şeyden önce, yabancı dil öğrenmek için, iç ve dış motivasyon şarttır. Ayrıca, günümüzde bu alanda yapılan bilimsel araştırmalar sonucu önerilen ve uygulanan çağdaş eğitim-öğretim yöntemleri ve teknikleri yabancı dil eğitimini, pedagojik boyutta ve süre açısından çok kaliteli kılmıştır. 21. Yüzyılın yabancı dil eğitimini öğrenen odaklıdır. Kullanılan yöntemler, öğreneni, zihinsel, psikolojik, davranışsal, kültürel ve çevresel bir sosyal aktör olarak görür. Günümüzde birden fazla dil bilmek, ömür boyu sürekli öğrenim kavramı içinde önemli bir yer tutar. Bu nedenle, aşağıda sıraladığımız kalıp düşünce ve önyargılar geçerliliğini yitirmiştir.

- Dil öğrenmek yetenek işidir.

Yanlış bir inanıştır çünkü dil öğrenmek her insanın sahip olduğu doğal bir yetidir. Hiçbir eğitim-öğretim olayına girilmeden, doğal ortamında kendi kendine öğrenilen yerel diller vardır.

- Dil öğrenmek için zeki olmak gerekir.

Yanlış bir inanıştır çünkü böyle bir ön koşul yoktur. Hiçbirşey yapmadan, sadece doğuştan varolan taklit yeteneğimizi kullanarak bile belli düzeylerde dil öğrenebiliriz.

- Yabancı diller elit kesim içindir.

Yanlış bir inanıştır çünkü çağımızda yabancı dil öğrenimi toplumun her kesimine inmiştir. Özellikle, iş olanakları, uluslararası şirketlerdeki çalışma koşulları, araştırma, kendini geliştirme ve dünya vatandaşı olabilme açısından, dil öğrenmek vazgeçilmez bir faaliyettir.

- Yabancı dil öğrenmek çok uzun sürer.

Yanlış bir inanıştır çünkü dil öğrenmenin de belli bir amacı vardır. Amaca yönelik olarak konulan hedefe kısa, orta veya uzun vadede varılabilir. Hedefe odaklı dil öğrenme daha az yatırım gerektirir ve istenildiğinde geliştirilebilir.

- Yabancı dil öğrenmek sıkıcı bir iştir.

⁹ Dil Öğretim Düzeyleri için bakınız : Diller İçin Avrupa Ortak Referans Çerçevesi.

Yanlış bir inanıştır çünkü iletişimsel, eylemsel, hareketli ve interaktif yöntemler mevcuttur. Yapısalardan ziyade, iletişim öğretisine odaklanıldığında, dil öğrenimi eğlenceli bile olabilir. Zaten, hedef ve amaca hizmet eden bir dil öğreniminin süresi de kısa olacaktır.

- Dil öğrenmek zordur.

Yanlış bir inanıştır çünkü dil öğrenmek tüm diğer disiplinler gibi bir disiplindir. Hangi alanda eğitim alırsak alalım belli zorluklar olacaktır. Dolayısıyla, zorluk, dil öğrenmeyle ilgili değil, yeni bir disiplinin eğitimini almakla ilgilidir. Dil öğrenmek zor bir iş ise, mühendis, hukukçu ya da tıp doktoru olmak kolay mıdır?

- Yabancı dil sadece küçük yaşta öğrenilir.

Yanlış bir inanıştır çünkü küçük yaşta öğrenmek sadece bir avantajdır. Bunun yanında, yetişkinlerin dil öğrenmeleri, bazı açılardan, çocuklara göre daha da kolay olabilir çünkü yetişkinlerin depolanmış bilgi ve deneyim hazineleri vardır. Yeni bir dili öğrenen yetişkinler, benzetme yapmak, karşılaştırmak, mantık yürütmek gibi bilişsel alt yapılarından yararlanırlar. Çocuklarda olmayan veya tam olarak gelişmemiş olan bu avantaj, küçümsenmeyecek bir destektir. Altyapı, bilgi birikimi, özyönetim gibi donanımlara sahip olan yetişkin, yeni bir dili öğrenirken ana dilinin uzmanlığından de yararlanır.

Bu bağlamda, Avrupa Birliği vizyonu ile çokdilliliğin tanımı, *birçok dili öğrenme ve kullanma kapasitesi* olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunların uzmanlık derecesi en düşükten en yükseğe kadar değişebilir. Her seviyenin farklı bir işlevi vardır. Çok dillilik eğitiminin özelliği, insanların sahip oldukları dil öğrenme yetisinin gelişmesini sağlamaya yöneliktir (Commission de l'Europe, 1999).

Sonuç

Dil, yalnızca dilbilgisiyle ilgili kurallar bütünü değildir. Aynı zamanda bir temsil sistemidir. Her dilin ve kültürünün temsil ettiği somut ve soyut olgular vardır. Çokdillilik, toplumlar arasında tarafsız ve önyargısız bir temsil sistemi kurar. İkidillilik ve çokdillilik, ana dilinin yanında başka dilleri de öğrenmek ve kullanmak olarak ele alındığında çokkültürlülük anlamına gelir ve insanlar arasındaki toplumsal, sosyal, ekonomik, dilsel ve dinsel farklılıkları ortadan kaldırır. Kültürler arasında kurulan bir köprüdür. Bu nedenle, Avrupa Birliği tarafından ısrarla lanse edilmiş olan bu terimler, özellikle de çokdillilik (ikidilliliğin onun bir çeşidi olduğunu düşünüyoruz) terimi, uzun soluklu bir proje olan Avrupa demokrasi vatandaşlığının anahtar sözcüklerindedir.

KAYNAKÇA

- BEACCO, Jean-Claude (2005). *Langue et répertoire des langues: le plurilinguisme comme manière d'être en Europe. Étude de référence du Guide pour l'élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe*, Strasbourg: Conseil de l'Europe.
- BEACCO, Jean-Claude, BYRAM Michael (2003). *Guide pour l'élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe. De la diversité à l'éducation plurilingue*, Division des Politiques linguistiques, Strasbourg : Conseil de l'Europe.
- BRETON, Roland (2005). "Pour la défense du breton et des langues régionales", In *La raison militante*, No: 32 bis, France: Association des libres penseurs de France.
- COMMISSION DE L'EUROPE (1999). *Rapports de conférences intergouvernementales. Conférence: Diversité linguistique en faveur de la citoyenneté démocratique en Europe. Vers un document cadre pour des politiques linguistiques éducatives*, Actes de la conférence. Section des langues vivantes, Innsbruck-Autriche.
www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Innsbruck_Actes_FR.doc
- CONSEIL DE L'EUROPE (2000). *Un Cadre Européen Commun De Référence Pour les langues: Apprendre, Enseigner, Evaluer*, Division des politiques linguistiques, Strasbourg: Conseil de l'Europe.
- CONSEIL DE L'EUROPE (2007). *De la diversité linguistique à l'éducation plurilingue : Guide pour l'élaboration des politiques linguistiques éducatives en Europe*, Division des Politiques linguistiques, Strasbourg, www.coe.int/lang/fr
- CALVET, Louis-Jean (2002). *Linguistique et Colonialisme. Petit traité de glottophagie*, Paris : Petite bibliothèque Payot (Première éd. 1974).
- CAVAILLE, Jean-Paul (2002). *Code de l'éducation. La loi du 4 août 1984 relative à l'emploi de la langue française*, Le 6 Février 2002, Paris: Libération.
- DION, Léon (1981). *Pour une véritable politique linguistique*, Québec: Ministère des communications.
- DIVISION DES POLITIQUES LINGUISTIQUES. <http://www.coe.int/lang/fr>

FRANCE LEGISLATION LINGUISTIQUE (2013). *Loi no 84-747 du 2 août 1984 relative aux compétences des régions de Guadeloupe, de Guyane, de Martinique et de la Réunion (1984)*, www.axl.cefan.ulaval.ca/europe/france-legislation-ling.htm

GERARD, M. Williems (2002). *Politique des formations des professeurs de langues en faveur de la diversité linguistique et de la communication interculturelle. Guide pour les politiques linguistiques éducatives en Europe. De la diversité linguistique à l'éducation plurilingue*, Division des politiques linguistiques. Direction de l'éducation scolaire, extra-scolaire et de l'enseignement supérieur. Strasbourg: Conseil de l'Europe.
<http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/WillemsFR.pdf>

LAROUSSE, Foued. *La problématique du plurilinguisme et du pluculturalisme*, Dyalang fre 2787 cnrs, Université de Rouen.
[http://www.ac-mayotte.fr](http://www.ac-mayotte.fr/Başvuru_tarihi:4_Ocak_2011) Başvuru tarihi: 4 Ocak 2011.

LE SERVICE PUBLIC DE LA DIFFUSION DU DROIT (2013). *Code de l'Éducation*,
<http://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071191>

MEB, MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (2013). *10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi. Madde 2*, Ankara: Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü http://www.meb.gov.tr/belirligunler/insan_haklari/bildirge.htm

Ó RIAGAIN, Pádraig., LÜDI, Georges (2003). *Éléments pour une politique de l'éducation bilingue. Division des politiques linguistiques*, DGIV - Direction de l'éducation scolaire, extrascolaire et de l'enseignement supérieur, Strasbourg: Conseil de l'Europe. www.coe.int/lang/fr

Les enjeux politiques de l'aménagement linguistique (2011) www.tlpq.ulaval.ca/ax/langues/4intervention

EKLER

Ek 1: Belçika: Diller ve Lehçeler

Belçika'da Konuşulan Diller ve Lehçeler		
Resmi Diller	Valon Bölgesinde	Flandre Bölgesinde
1. Fransızca	1. Wallon dili	1. Brabanson dili
2. Flamanca (veya Hollandaca)	2. Pıkar dili	2. Flaman dili
3. Almanca	3. Loren dili	3. Liburjuva dili
	4. Şampönuva dili	
	5. Lüksemburgca	
	6. Francique Ripuaire (Fransik Ripüter)	

Ek 2: İki veya daha çok dillilik ve Hindistan

İki veya daha çok dillilik ve Hindistan	
Yönetim Şekli	Parlamenter demokrasi ile yönetilen federal cumhuriyet
Bölgeleri	28 Eyalet ve 7 Birlik Bölgesi
Resmi Diller	Hindistan anayasası 23 resmi dil tanır. Devlet işleri Hindi Dili ve İngilizce üzerinden yürütülür.
Siyasi Yapı	Her eyalet konuştuğu dile göre oluşur (dil sınırı ile belirlenmiştir) ve kendi seçtiği hükümet tarafından yönetilir. Birlik bölgeleri atanmış yöneticiler (devlet memurları) tarafından doğrudan Cumhurbaşkanı'nın idaresi altında yönetilir. Konuşulan dil oranları : Hindi dili % 41, kalan 22 adet yerel dil % 8 ile % 0.13 arasında değişir.

Ek 3: Resmi dilden farklı olarak eğitimde ikinci dil kullanan ülke örnekleri

Ülke	Bölge	Yerel dil üzerinden eğitim veriliyorsa kullanılan yerel dil
Fransa	Corse Alzas Britanya	Brötonca'nın versiyonu olan Diwan dili
İspanya	Bask	İkastolas
İspanya	Katalonya Bask bölgesi Galiçya Valansiyen topluluk Balears	Katalanca ve Bressola